

REMISSVAR

Betänkade SOU 2018:34

M2018/01630/Nm

VÄGAR TILL HÅLLBARA VATTENTJÄNSTER

Härmed avger riksorganisationen Hela Sverige ska leva följande remissvar

Vi är en riksorganisation vars syfte är att ge allmännytta genom att verka för goda villkor i hela landet, en god landsbygdsutveckling och en god balans mellan stad och land. Vi företräder byarörelsen och stöttas av medlemsorganisationer som vill att Hela Sverige ska leva.

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva har getts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet av ”utredningen om hållbara vattentjänster” och vill lämna följande övergripande synpunkter. Vi som organisation har haft möjlighet att följa utredningen samt tillföra synpunkter under arbetets gång genom det uppdrag vi har haft i utredningens expertgrupp. För oss har framförallt konsekvenser ur ett samhälls-/medborgarperspektiv varit viktigt att belysa i utredningen.

Den lagstiftning som finns idag har inneburit negativa konsekvenser för medborgarna på landsbygden då man de enligt lagens bedömning (§6 vattentjänstlagen) ingår i ett större sammanhang och har rätt till kommunalt vatten- och avlopp men inte erbjuds detta av kommunen eller i vissa fall då man har ett eget väl fungerande avlopp men tvingas ansluta sig till det kommunala med kostsamma anslutningsavgifter.

Vi har även under utredningens arbete berört demokratiunderskottet då bl.a. möjlighet att överklaga kommunala beslut inte varit möjliga i vissa fall. Vi ser även negativa konsekvenser för landsbygdens utveckling då det råder bostadsbrist i de svenska landsbygderna men kommunens skyldighet att tillhandahålla vatten och avlopp gör att områden inte exploateras.

Enligt ”VA-faktas” kartläggningar finns det stora brister i de kommunala systemen. De investeringsbehov som finns uppges kosta minst 10 miljarder/ år. Detta menar vi är ett stort problem för miljön och borde likställas med de problem som uppges finnas i de enskilda avloppen.

Vi anser att staten bör ta större ansvar för de brister som finns i offentliga och enskilda avlopp. Egenfinansiering kommer inte att bli möjligt i framförallt befolkningsmässigt små, geografiskt stora, kommuner och på landsbygden.

Vi stödjer intentionerna i förslaget vad gäller:

- Att Havs- och vattenmyndigheten ska utses till tillsynsvägladande myndighet för länsstyrelsernas tillsyn över hur kommunerna uppfyller sin skyldighet enligt 6 § vattentjänstlagen. Arbetet ska göras i samarbete med Boverket, Livsmedelsverket och Naturvårdsverket. Detta för att ge länsstyrelserna ett ökat stöd, underlätta kunskapsutbyte mellan dem och se till att tillsynen blir mer lika över landet.
- Att ett nytt stycke införs i 6 § vattentjänstlagen som ska göra att kommunerna lägger ett större fokus på att bedöma behovet av vattentjänster. Kommunen ska utreda om det finns en möjlighet att på ett annat sätt än med en allmän Va-anläggning uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och

miljön.

- Att ett krav införs i vattentjänstlagen på att kommunerna ska se till att det finns en långsiktig plan för hur försörjning av vattentjänster inom kommunen ska ske och att denna plan ska beslutas av kommunfullmäktige. Den långsiktiga planen ska lämnas på samråd och granskning för att öka det demokratiska inflytandet över hur kommunen planerar för att ansluta fastigheter till kommunalt vatten och avlopp.
- Att de statliga myndigheter som arbetar med vattentjänsterna behöver samverka mer för att stödja kommunerna och styra mot hållbara vattentjänster. Utredningen föreslår därför att en plattform för detta bör bildas med Naturvårdsverket som koordinator.

När fastighetsägaren själv är ansvarig för vattentjänsterna

De enskilda avloppen finns huvudsakligen på de svenska landsbygderna. I vissa fall är dessa berättigade att ingå i ett kommunalt system och i vissa fall vill kommunen tvångsansluta enskilda fastighetsägare som har ett fullgott system medan det i andra kommuner finns enskilda fastighetsägare som inte tillåts anslutning trots att lagen säger att de har rätt till det.

Enligt utredningen behöver tre saker hända för att åtgärdstakten mot brister i enskilda avloppsanläggningar ska öka. Fastighetsägarens egentillsyn måste förbättras, fastighetsägarens incitament för att göra åtgärder måste stärkas och kommunens tillsynsarbete bli effektivare. Utredningen har förslag för att uppnå detta och vi stödjer intentionerna i förslagen.

Vi är tveksamma till åtgärden som handlar om att ett krav införs på avloppsdeklaration för små avloppsanläggningar.

Självklart ska enskilda avloppsanläggningar ha fullgod funktion och vara väl fungerande och uppfylla rimliga miljökrav. Förbättrad avloppsrådgivning, mer tydlighet om reglerna som kommunernas tillsyn utgår ifrån är bra. Generellt sett så upplever vi inte att ovilja eller okunskaper ligger till grund för att bristfälliga avlopp inte åtgärdas. Vi tror även att fler skulle välja att sluta sig till kommunala system om inte kostnaderna var så höga. Lågt värde på fastigheten gör att det kan bli omöjligt att finansiera åtgärder i avloppssystemet via banklån.

Utredningen säger att det saknas incitament för de som har enskilda avloppsanläggningar att åtgärda brister. Ordet incitament betyder och har synonymer med stimulans, sporra, inspirera etc. Vi upplever inte att utredningen föreslår några incitament utan föreslår krav och sanktioner. Vi ser inte att förslaget om en sanktionsavgift på 3000 kr vid ej inlämna deklaration är ett incitament, utan straff, och vi anser den orimligt hög

Man kan även se deklarationen som en form av privatisering av det tillsynsuppdrag som kommunen redan har, och där den som äger anläggningen får extra kostnader.

Utredningen föreslår att man kan åtgärda fel direkt efter att deklarationen som visat på brister gjorts, annars kan kommunen utöva tillsyn (då anmärkning gjorts i deklarationen krävs att kommunen gör tillsyn) och då riskerar fastighetsägaren ytterligare kostnad. Kostnaden som debiteras av kommunen varierar mycket och i flera kommuner är kostnaden ca 2000 kr eller mer.

Dåligt fungerande enskilda avlopp bedöms enligt utredningen kosta 50-150 000:- att åtgärda. Drygt 1/3 av avloppen som deklarerats bedöms behöva tillsyn efter det. Det är ca 836 000 avlopp som berörs av kravet på avloppsdeklarationer.

2016 fanns det 62 900 jordbruksföretag där i princip 100% hade små avloppsanläggningar.

Fastighetsägare som hyr ut fastigheter, stugor m.m. kan drabbas olika på storleken av anläggningen. I princip alla dessa finns på landsbygden – alltså konsekvenser för både privata och företag på landsbygden.

Vi vill särskilt från Hela Sverige ska leva uppmärksamma att utredningens konsekvenser berör landsbygdens människor och företag. Vi uppmanar beslutsfattarna att se över vilka alternativa möjligheter som finns för att säkerställa att inte enskilda drabbas och att incitament finns till skillnad från tvång och krav.

Ase Classon

Ordförande Riksorganisationen
Hela Sverige ska leva

Staffan Nilsson

Ordförande Riksorganisationen
Hela Sverige ska leva